

KÖNYVTÁRI ÉS BIBLIOGRÁFIAI FELDOLGOZÁS

A SZÉPIRODALMI MŰVEK TÉMAKÖRI KATALÓGUSÁNAK TAGOLÁSA

KUNZ, Fritz: Die Gliederung eines thematischen Zettelkatalogs. = Bibliothekar (Berlin). 15. Jg, 1961. 12. no. 1253-1259. p.

Cédula-alaku témaköri katalógus tagolása.

lehetőségeivel, problémáival foglalkozik. Egy ilyen katalógus szükségességét a legtöbb kölcsönző könyvtáros tapasztalatból ismeri. Fontos kiegészítője ez a betűrendes szerzői és címszerinti katalógusnak. Azok az irodalmilag többnyire képzetlen olvasók, akik nem meghatározott művet vagy szerzőt keresnek, akiket a könyv "tárgyi tartalma" érdekel, kívánságaikat olyan fogalmakkal fejezik ki, amely fogalmakat mindennapi életük élményanyaga s a könyvvel való eddigi érintkezésük alapján alakítottak ki magukban.

Az ilyenféle fogalmakból, témákból persze nehéz lenne szisztematikus, tudományos szempontból hibátlan katalógust felépíteni. A szisztematikus katalógus a szépirodalmi műveket nem tartalmuk, hanem formájuk, műfajuk szerint csoportosítja. A szépirodalmi témakatalógus körül évek óta folyó vita azonban azt mutatja, hogy a könyvtáraknak tudomásul kell venni a meglévő olvasói igényeket s megoldást kell találni megfelelő kielégítésükre. Az olvasó akkor is fog téma szerint kérni szépirodalmi művet, ha ilyen katalógus nem áll rendelkezésre.

Sok könyvtáros tulbecsüli az olvasói katalógus jelentőségét. Rá kell mutatni arra, hogy a nevelői funkciót maguk az irodalmi művek gyakorolják, nem pedig a katalógus ilyen vagy olyan felépítése. A katalógus csak tájékoztat, segít a választásban. Nem éri el azonban célját, ha az olvasónál ellenállásba ütközik, vagy nem tudja felkelteni érdeklődését.

A cédula alaku témakatalógus felépítésénél azt is tekintetbe kell venni, hogy más feltetelek közt használja az olvasó, mint a kötetkatalógust. Utóbbit hazaviheti és otthon kényelmesen tanulmányozhatja. A kötetkatalógus felépítését könnyű áttekinteni, tagolása világos. A rendszerint több katalógus-fiókra tagolódo cédulakatalógusban azonban szinte minden fióknak önálló élete van, az olvasó rendszerint csak a feliratok alapján tájékozódik. A tagolás az olvasó számára sokszor annyira áttekinthetetlen, hogy a járatlanabbak irányt veszve keresgélnek benne. Ezért a cédulakatalógus esetében különösen fontos a világos és egyszerű, minden olvasó számára érthető tagolás.

Az egyik kedvelt megoldás a szépirodalomnak nagyobb csoportokba való beosztása. Az alábbi séma, a drezdai és Karl-Marx-Stadt-i városi és megyei könyvtárak által kiadott nyomtatott betűrendes regény-katalógus tárgymutatója, ösztönzést adhat ilyen fajta

szisztematikus tagolásra; e nagyobb csoportokat azután szükség szerint tovább lehet bontani.

A világ napjainkban

Békeharc

A felszabaduló gyarmatok

Szocialista életünk és munkánk

Egy pillantás a világ különböző részeire

NDK

Nyugat-Németország

Szovjetunió

Szocialista országok

Európai többi része

Afrika

Észak-Amerika

Latín-Amerika

Ázsia

Ausztrália és Oceánia

A dolgozók élete

Németországban

a többi országban

A vidéki élet

Németországban

a többi országban

A nők élete

Gyermekek és fiatalok

Az ember a családban és a társadalomban

A történelemből

Őstörténet és ókor

Középkor

Újkor

Legújabb kor

Nagy Októberi forradalom

A fasizmussal szembeni ellenállás

Spanyol háború

Második világháború

Nagy emberek, tudósok és művészek életéből

Történelem

Tudomány

Irodalom

Művészet

Zene

Színház

Vidám és szatirikus művek

Kaland- és tengerész-regények

Detektív- és kémtörténetek

Technikai- utópisztikus regények

Állat- és vadásztörténetek

Mesék és mondák

A világirodalom ifjúsági művei

A világ nagy elbeszélői

Kérdés, hogy kielégíti-e egy ilyen séma az olvasó igényeit.

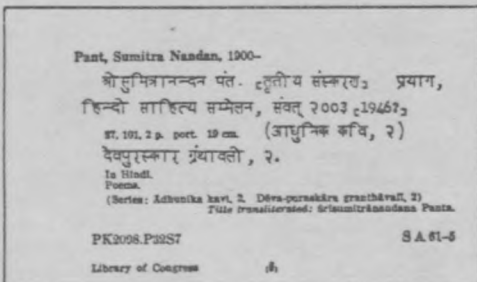
Kikkiró szerint a szépirodalmat célszerűbb tárgyszavak szerint rendezni. Ebben a tárgyszó-katalógusban aztán könnyű összehozni a különböző tudományos és "tudománytalan" fogalmakat s könnyű kielégíteni a legkülönbözőbb igényeket. Célszerű a szépirodalmi tárgyszó-katalógusba az ismeretterjesztő irodalom elbeszélő jellegű, könnyen érthető műveit is beosztani s ezzel ösztönözni az ismeretterjesztő irodalom olvasására.

A szabadpolcon álló szépirodalomról készült témakatalógus még sokáig kísérletezés tárgya lesz. Felkéri a közművelődési könyvtárosokat, jegyezzék fel az olvasókkal és katalógusokkal kapcsolatos tapasztalataikat, megfigyeléseiket s számoljanak be róluk, hogy együtt megvitathassák a témakatalógus problémáit. Két-két könyvtáros is társulhat például a szisztematikus és tárgyszavas témakatalógusokkal kapcsolatos megfigyelések

gyűjtésére és tapasztalataik kicserélésére. A gyakorlat fogja megmutatni, melyik forma felül meg jobban az olvasói igényeknek. Ha a tárgyszavas megoldás beválik, - amiről cikk-író meg van győződve, - meg kell vizsgálni, nem lenne-e célszerű a szépirodalomról készült nyomtatott betűrendes katalógusokhoz is szisztematikus mutató helyett tárgyszó-mutatót készíteni. (MÁ)

A KONGRESSZUSI KÖNYVTÁR
DEVANAGARI IRÁSSAL KÉSZÜLT
KATALÓGUS CÉDULÁI

A Kongresszusi Könyvtár múlt év decemberében bocsátotta ki első devanagari ábécével készült nyomtatott katalóguscéduláját. A szanszkrit, a hindi, a nepáli és a marathi (sőt egyes páli és prakrit) nyelvű munkák vannak ezzel az ábécével írva. Eddig az ilyen nyelvű művek nyomtatott katalóguscéduláinak elkészítése a latin ábécére való transzliterálással történt. Az áttérést az új gyakorlatra részint devanagari ábécével ellátott írógép beszerzése, részint pedig a kínai, a japán és a koreai nyelvű művek nyomtatott katalóguscéduláinak elkészítésénél bevált, foto-otszet eljárás alkalmazása tette lehetővé. Az első ilyen katalóguscédula mását alább közöljük:

Mint látjuk, a címleírásban a szerző neve latin betűkkel van írva; ugyancsak latin betűkkel, angol nyelven feltüntetik, hogy a mű milyen nyelven jelent meg, a műfajt (a példánkon "Poems"), transzliterálják a sorozatcímét és a mű címét.

A jövőben a Kongresszusi Könyvtár mindazon katalóguscédulái, amelyek India és Délkelet-Ázsia (pl. Thaiföld, Indonézia, Burma) nyelvén írt munkák címleírását tartalmazzák, a katalóguskártya száma elé helyezett SA betűkkel (South Asia) jelzik a munkák földrajzi hovatartozását. (Inform. B. LC. 20. vol. 1961. 49. no. 728. p.)

MAGYAR IDŐSZAKI KIADVÁNYOK
KATALÓGUSA
(1920-1944)

Több éves munka eredményeképpen az Országos Széchényi Könyvtár Hirlaptárában elkészült a "Periodikák időrendi katalógusa 1920-1944" kézírata.

A katalógus, melynek terjedelme 1422 gépelt oldal a Hirlaptárban meglévő magyar folyóiratokat és hírlapokat dolgozza fel (magyarnak tekintve a történelmi Magyarország területén megjelent kiadványokat). A vállalkozást elsősorban az olvasók igényei hívták életre, akik a leggyakrabban azt tudakolták, hogy az adott évben milyen periodikumok voltak az országban. Így a katalógus felépítése időrendi. Minden egyes esztendőnél az élő (és az OSzK-ban meglévő) periodikumok teljes betűrendű felsorolását adja. Az ilyen módon évenként újrakezdődő lista a periodikumok teljes címén kívül megjelenési helyüket és évfolyamjelzésüket tartalmazza. Ezenkívül utal a címváltozásokra. - A nyilvántartás nem teljes még és kiegészítése állandóan folyik.

Ezt az egyelőre kéziratban és mindössze öt példányban meglévő katalógust az teszi különösen értékesé, hogy megteremtí a magyar sajtóbibliográfia folytonosságát, kitöltve az 1920 és 1944 közti hiátust. A katalógus egy példánya a Könyvtártudományi Szakkönyvtárban is az érdeklődők rendelkezésére áll. (BÉ)

MAGYAR FOLYÓIRATOK JEGYZÉKE
KÜLFÖLDÖN

Az Informations Eurafoc c.tájékoztató folyóirat most megérkezett 1961. évi 2. száma "Magyar periodikumok" címen 265 magyar folyóirat címét, kiadóját és megjelenési helyét sorolja fel. A betűrendes jegyzéket tárgymutató egészíti ki.

A Párizsban megjelent magyar folyóiratjegyzék ismét hangsúlyozza azt a könyvtárosok és kutatók által évek óta hangoztatott igényt, hogy haladéktalanul össze kell állítani - lehetőleg Budapest - az évi sajtóbibliográfiát.

DECIMAL CLASSIFICATION ADDITIONS, NOTES
AND DECISIONS

The Library of Congress, Proceedings
Department, Decimal Classification Of-
fice.

Washington. 1 1959/ -

1934-1955. Notes and Decisions on the
Application of the Decimal Classifica-
tion.

1. vol. 1959/

A Kongresszusi Könyvtár feldolgozási
osztálya Tizedes Osztályozási Hivatalának
szerkesztésében jelenik meg 1959 január
óta a Decimal Classification Addi-
tions, Notes And Decisions (TO ki-
egészítések, megjegyzések és döntések) c.

THE LIBRARY OF CONGRESS
PROCESSING DEPARTMENT
DECIMAL CLASSIFICATION OFFICE

DECIMAL CLASSIFICATION
ADDITIONS, NOTES, AND DECISIONS

Volume 1, Number 8/9 Washington 25, D. C. December 1960/March 1961

Contents © 1961 by
Forest Press, Inc.

and reprinted by permission of the copyright owner

New issues of *DC&* are mailed to subscribers as they are published. Back issues to which new subscribers are entitled are mailed at a later date. New subscribers should not claim back issues until they have received this issue and the next.

Decimal Classification Editorial Policy Committee. This joint committee of the Lake Placid Club Education Foundation and the American Library Association, which determines the editorial policies of the DC, consists of three members nominated and elected for a 6-year term by the Education Foundation, three similarly elected members nominated by the ALA, and three continuing members appointed to represent the Forest Press, the Library of Congress, and the ALA respectively. The present chairman, Willis E. Wright, librarian of Williams College, was elected on October 1, 1960, for a 3-year term. He succeeds Lucile M. Morsch, of the Library of Congress, who remains a continuing member of the committee. Mr. Wright, a past president of the former ALA Division of Cataloging and Classification, and also of the Association of College and Research Libraries, is currently serving as chairman of the Catalog Code Revision Committee, which is working for international agreement on cataloging rules.

Introduction to Dewey Decimal Classification for British Schools. By the time the next issue of *DC&* reaches its readers a new publication will have been added to the DC list, which has long included the full and abridged editions and more recently the *Sistema de Clasificación Decimal*, developed with the cooperation of the Pan American Union to serve the Spanish-speaking world, more particularly the Latin American countries. Like the Spanish edition, the new *Introduction*, developed and published in cooperation with the School Library Association of Great Britain, is intended to serve a limited special field, more particularly the thousands of new, small elementary school libraries, often set up and administered by part-time teacher-librarians with no previous library training.

In addition to its use of British terminology, and a very full and simple exposition of classification procedures, the *Introduction* is

kiadvány, mint az 1934-1955 között három
sorozatban közzétett Notes and Deci-
sions on the Application of the De-
cimal Classification (Megjegyzések és

döntések a TO alkalmazásával kapcsolatban)
c. kiadvány folytatása. Az utóbbit a Kongressz-
szusi Könyvtár szakkatalogizálási csoport-
jának TO osztálya rendezte annak idején
sajtó alá.

A Notes and Decisions főként a Kong-
resszusi Könyvtár TO osztályának gyakor-
latán alapul s a szerkesztőkkel való meg-
beszélések eredményét tükrözte. Mivel a
TO osztály és a Dewey Decimal Classi-
fication Editorial Office (Dewey-féle TO
Szerkesztőség) nemrégiben Decimal
Classification Office (TO Hivatal) né-
ven egybeolvadt, s mivel most már ugyanaz
a tisztviselő kar szerkeszti is a Classifi-
cation-t s alkalmazza is a Kongresszusi
Könyvtár által katalogizált művek szakozása
során, - ezért a szóbanforgó új kiadvány
(rövidített jelölése DCAND = "DC and")
a következő tartalommal jelenik meg:

az általános használatra szolgáló új
számok, új tárgyak a már meglévő számok
alatt, meglévő számok új értelmezése, új
mutatótárgyszavak (new index entries), val-
lamint a gyakorlatra és alkalmazásra vonat-
kozó megjegyzések, hibajavítások.

A kiadványt negyedévenként kívánták
közéztenni; közbjött nehézségek miatt azon-
ban ezt nem tudták következetesen végre-
hajtani. A Könyvtártudományi Szakkönyvtár-
ban az eddig megjelent 11 füzet megtalál-
ható.

*

A FID Amerikai Egyesült Államokbe-
li Nemzeti Bizottságának ETO albizottsága
1961. december 5-én tartotta első ülését.
A tárgysorozaton többek között az alábbi
pontok szerepeltek: az ETO-táblázatok,
felhasználásuk mérve az Amerikai Egyesült
Államokban, - az ETO viszonya a TO-hoz,
- esetleges alkalmazásának területei (pl.
bibliográfiák, könyvtári katalógusok, misza-
ki kartotékok, többnyelvű szótarak), - an-
gol nyelvű teljes táblázat kiadásának lehe-
tősége s az ETO esetleges gépesítésének
lehetősége. (Inform.B. L. C. 20.vol. 1961,
50.no. 743.p.)

*

A Decimal Classification Editorial Po-
licy Committee (Tizedes Osztályozás Szer-
kesztő Bizottsága) 1961 szeptember 28-
29-én tartotta ülését a Kongresszusi Könyv-
tárban. Az ülésen a szerkesztő bizottsági
tagokon kívül részt vettek a British Tech-
nology Index c. bibliográfiai folyóirat